

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
σε συνεργασία με το
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
«ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΙΣ Τ.Π.Ε. ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – ΨΥΧΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Η ΣΧΕΣΗ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΓΧΩΔΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥΣ: ΜΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Κουμπή Ελένη, 701

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης του Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: [Αγάθη, Σταθοπούλου, μέλος Ε.Δι.Π., τμήμα Δημόσιας και Κοινωνικής Υγείας ΠΑ.Δ.Α.]

2^ο Μέλος: [Χριστίνα, Συριοπούλου, αναπληρώτρια καθηγήτρια, τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής – Παν/μιο Μακεδονίας]

3^ο Μέλος: [Ζωή, Καραμπατζάκη, συνεργαζόμενη ερευνήτρια, Ι.Π.Τ Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ]

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Πολλοί μαθητές σήμερα λαμβάνουν διαγνώσεις για Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες (ΕΜΔ). Αυτές είναι κυρίως γνωστές για την έκπτωση των γνωστικών δεξιοτήτων των ατόμων, μικρότερη σημασία όμως δίνεται στις συννοσηρές διαταραχές που τις συνοδεύουν. Βασικός σκοπός της παρούσας έρευνας αποτελεί η καταγραφή των νεότερων δεδομένων για τη σχέση των ΕΜΔ με τις Αγχώδεις Διαταραχές (ΑΔ). Πρόκειται για μια συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση άρθρων δημοσιευμένων σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά τις ημερομηνίες 2013-2025. Η ανασκόπηση έδειξε ότι οι ΕΜΔ συχνά συνυπάρχουν με τις ΑΔ με υψηλότερη συχνότητα εμφάνισης τη Γενικευμένη Αγχώδη Διαταραχή (ΓΑΔ). Τα άτομα με ΕΜΔ φανερά βιώνουν περισσότερο άγχος στο σχολικό και κοινωνικό πλαίσιο συγκριτικά με τους τυπικούς συνομηλίκους τους. Η ανάδειξη της παραπάνω σχέσης, μέσω της καταγραφής της, ελπίζουμε ότι θα καταστήσει σημαντικό σε όσους σχετίζονται με την διαπαιδαγώγηση των ατόμων τον εντοπισμό ψυχικών συμπτωμάτων και την ενσωμάτωση ψυχολογικής υποστήριξης στη βασική παρέμβαση. Εξάλλου και από τους μελετητές προτείνεται ολιστική παρέμβαση στα άτομα με ΕΜΔ.

Λέξεις-κλειδιά: μαθησιακές δυσκολίες, μαθητές, άγχος, συννοσηρότητα.

Βιβλιογραφία

- Adi, N. S., Othman, A., Kuay, H. S., & Mustafa, Q. M. (2024). A study on the psychological functioning of children with specific learning difficulties and typically developing children. *BMC Psychology*, *12*(1). <https://doi.org/10.1186/s40359-024-02151-4>
- Alesi, M., Giordano, G., Ingoglia, S., & Inguglia, C. (2024). The association among executive functions, academic motivation, anxiety and depression: a comparison between students with specific learning disabilities and undiagnosed peers. *European Journal of Special Needs Education*, *39*(5), 805–819. <https://doi.org/10.1080/08856257.2023.2300172>
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders: fifth edition* (5th ed.). Washington, DC: Author.
- Chiappedi, M., & Baschenis, I. M. C. (2016). Specific learning disorders and anxiety: a matter of school experience? *PubMed*, *68*(1), 51–55. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25243500>
- Γκοτζαμάνης, Κ. (Επιμ.). (2015). *Διαγνωστικά Κριτήρια από DMS-5 TM*. Αθήνα: Ιατρικές Εκδόσεις Λίτσας.
- De Lima, R. F., Salgado-Azoni, C. A., Dell’Agli, B. a. V., Baptista, M. N., & Ciasca, S. M. (2020). Behavior Problems and Depressive Symptoms in Developmental Dyslexia: Risk Assessment in Brazilian Students. *PubMed*, *17*(3), 141–148. <https://doi.org/10.36131/cnfioritieditore20200301>
- Ghislanzoni, L., Tobia, V., Gambarini, A., Rossi, E., Tombini, G., & Ogliari, A. (2020). The psychopathological profile of children with specific learning disorders: the point of view of children and their mothers. *European Journal of Special Needs Education*, *37*(1), 89–103. <https://doi.org/10.1080/08856257.2020.1847764>
- Haberstroh, S., & Schulte-Körne, G. (2019). The Diagnosis and Treatment of

- Dyscalculia. *Deutsches Arzteblatt international*, 116(7), 107–114. <https://doi.org/10.3238/arztebl.2019.0107>
- Haft, S. L., Duong, P. H., Ho, T. C., Hendren, R. L., & Hoeft, F. (2018). Anxiety and Attentional Bias in Children with Specific Learning Disorders. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 47(3), 487–497. <https://doi.org/10.1007/s10802-018-0458-y>
- Hossain, B., Bent, S., & Hendren, R. (2021). The association between anxiety and academic performance in children with reading disorder: A longitudinal cohort study. *Dyslexia*, 27(3), 342–354. <https://doi.org/10.1002/dys.1680>
- Kucian, K., & von Aster, M. (2014). Developmental dyscalculia. *European journal of pediatrics*, 174, 1–13. <https://doi.org/10.1007/s00431-014-2455-7>
- Lai, Y., Zhu, X., Chen, Y., & Li, Y. (2015). Effects of Mathematics Anxiety and Mathematical Metacognition on Word Problem Solving in Children with and without Mathematical Learning Difficulties. *PLoS ONE*, 10(6). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0130570>
- Lazzaro, G., Bellantoni, D., Varuzza, C., Vicari, S., Menghini, D., & Pontillo, M. (2025). Clinical manifestations of children and adolescents with anxiety disorders with and without specific learning disorders. *Annals of General Psychiatry*, 24(1). <https://doi.org/10.1186/s12991-025-00555>
- Lievore, R., Cardillo, R., & Mammarella, I. C. (2025). Anxiety in youth with and without specific learning disorders: exploring the relationships with inhibitory control, perfectionism, and self-conscious emotions. *Frontiers in Behavioral Neuroscience*, 19. <https://doi.org/10.3389/fnbeh.2025.1536192>
- Mammarella, I. C., Ghisi, M., Bomba, M., Bottesi, G., Caviola, S., Broggi, F., & Nacinovich, R. (2014). Anxiety and Depression in Children With Nonverbal Learning Disabilities, Reading Disabilities, or Typical Development. *Journal of Learning Disabilities*, 49(2), 130–139. <https://doi.org/10.1177/0022219414529336>

- Morte-Soriano, M., & Soriano-Ferrer, M. (2024). Beyond Reading: Psychological and Mental Health Needs in Adolescents with Dyslexia. *Pediatric Reports*, 16(4), 880–891. <https://doi.org/10.3390/pediatric16040075>
- Mundy, L. K., Canterford, L., Moreno-Betancur, M., Hoq, M., Viner, R. M., Bayer, J. K., Lietz, P., Redmond, G., & Patton, G. C. (2022). Learning outcomes in primary school children with emotional problems: a prospective cohort study. *Child and Adolescent Mental Health*, 28(3), 377–384. <https://doi.org/10.1111/camh.12607>
- Novita, S., Uyun, Q., Witruk, E., & Siregar, J. R. (2019). Children with dyslexia in different cultures: Investigation of anxiety and coping strategies of children with dyslexia in Indonesia and Germany. *Annals of Dyslexia*, 69(2), 204–218. <https://doi.org/10.1007/s11881-019-00179-5>
- Sainio, P. J., Eklund, K. M., Ahonen, T. P. S., & Kiuru, N. H. (2019). The Role of Learning Difficulties in Adolescents' Academic Emotions and Academic Achievement. *Journal of Learning Disabilities*, 52(4), 287–298. <https://doi.org/10.1177/0022219419841567>
- Τζιβνίκου, Σ. (2015). Μαθησιακές δυσκολίες – διδακτικές παρεμβάσεις. <https://dx.doi.org/10.57713/kallipos-504>
- Xiao, P., Zhu, K., Feng, Y., Jiang, Q., Xiang, Z., Zhang, Q., Wu, X., Fan, Y., Zou, L., Xiao, H., & Song, R. (2023). Associations between dyslexia and children's mental health: Findings from a follow-up study in China. *Psychiatry Research*, 324. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2023.115188>
- Zuppardo, L., Serrano, F., Pirrone, C., & Rodriguez-Fuentes, A. (2021). More than words: Anxiety, Self-Esteem, and Behavioral Problems in children and adolescents with dyslexia. *Learning Disability Quarterly*, 46(2), 77–91. <https://doi.org/10.1177/07319487211041103>